

VÆRD AT VIDE!

Projekt Forebyggende Selvmonitorering

Faglige input produceret af og for partnere i Lev Vel, delprojekt Forebyggende Selvmonitorering

Nr. 3 Aldringsvenlige fællesskaber

Del 1

Ny forskning i aldringsvenlige rejser en række spørgsmål om design af løsninger til fremtidens ældre: Hvordan tager man højde for fremtidige kognitive, fysiologiske og sociale udfordringer og forener disse i samlede løsninger? Og hvordan inkorporerer man hensynet til forskellighed i design og opbygning af fremtidige aldringsvenlige tiltag?

Forfatter:

Julie Bønnelycke, videnskabelig assistent, Center for Sund Aldring, Københavns Universitet, 4/7/2011

Center For Sund Aldring havde i juni 2011 besøg af Andrew Scharlach, Ph.D., Center for the Advanced Study of Aging Services, University of California at Berkeley, som fortalte om forskning på Berkeley om *Aldringsvenlige Fællesskaber* (Aging-Friendly Communities). Denne artikel er baseret herpå.

Aging in place vs. aging in community

En række initiativer og forskning ved Berkeley University sætter fokus på at forbedre service og forhold for de ældre gennem forskning, samarbejde og uddannelse, der adresserer de udfordringer, det amerikanske samfund står over for, med udsigten til en befolkning, der i stigende grad består af ældre. Argumentet for et behov for at sætte større fokus på at skabe såkaldte aldringsvenlige fællesskaber er baseret på en problematisering af, at de dominerende diskurser om aldring primært fokuserer på skrøbelighed, fysiske og kognitive funktionstab og sygdom, og på at undgå eller udskyde aldring frem for at håndtere den ud fra ressource-anvendelse og -opbygning. I stedet er ambitionen i disse initiativer at adressere de udfordringer og ønsker, der findes blandt de ældre, og forsøge at implementere aldringsvenlige og aldringsintegrerede fællesskaber, der skal sikre hjem med både fysisk og social infrastruktur, der er rustede til at imødekomme de forskellige behov, der opstår og skifter gennem et livsforløb.

Her udpeger man centrale behov og ønsker blandt de ældre som:

- At forblive i eget hjem/nærområde
- At have sociale netværk
- Tryghed
- Sundhed
- At tage aktiv del i fællesskaber

At blive i eget hjem

Som oftest er ambitionen i ældretiltag at muliggøre for de ældre at forblive i hjemmet længst mulig tid, og dermed undgå institutionalisering, og øgede sundhedsudgifter. Dermed baseres en typisk ældrebehovs-tankegang på "Aging in place", men overser vigtigheden af fællesskaberne i aldringen; "Aging in community". De fleste af de steder, vi lever i dag, er ikke gode steder at ældes, og mange af vores boliger er dårligt rustede til at møde vores behov, når vi bliver ældre (Scharlach 2009:4). Ældretiltag er ofte baseret på teknologi og ændring af de fysiske rum, men ofte er dette ikke nok (Castle et al. 2009:44): En række sociale, rum- og infrastrukturmæssige hensyn bør medtænkes i design til fremtidens ældre. En gruppe forskere på Berkeley behandler mulighederne for, og følger de første initiativer med henblik på, at skabe aldringsvenlige fællesskaber, hvor en fysisk infrastruktur (bygninger, teknologi, transport, kommunikation etc.) og en social (netværk, udveksling, bidrag, udnyttelse og påskønnelse af ressourcer) ikke bare møder de aldrenes behov, men udfordrer dem, med henblik på at forbedre deres funktionsevner og livskvalitet. Medicinske, fysiologiske og sociale behov tilgodeses samlet, og nye løsninger skabes, i anderledes samarbejder mellem offentlige, private og

"An aging-friendly community promotes the physical and psychosocial wellbeing of community members throughout the life cycle. (...) A community might be considered aging-friendly to the extent that its major systems (housing, transportation/mobility, health, social interaction, productivity, cultural and religious involvement, educational and leisure activity) are responsive to the changing needs and capabilities of its members as they age"

(Scharlach 2009:9)

VÆRD AT VIDE!

Projekt Forebyggende Selvmonitorering

Faglige input produceret af og for partnere i Lev Vel, delprojekt Forebyggende Selvmonitorering

græsrodsorganisationer. Disse aldringsvenlige fællesskaber sigter mod, foruden at tilgodese de helt basale fysiske behov, opbygning og opdyrkning af evner og fællesskaber, for at skabe muligheder og valg for de ældre, og skabe en meningsfuld, aktiv ældretilværelse. Det baserer sig på et grundlæggende syn på hjemlighed, som et mere fundamentalt engagement, og en aktiv gørem, end blot at befinde sig et bestemt sted. Det er en hjemlighed, som ikke bare er funktionel i form af vægge rundt om én, og et tag over hovedet, men gennem at tage aktiv del af et bestemt rum skabes relationer til omgivelserne, og et tilhørsforhold i verden (Manheimer 2009).

At bidrage til samfundet

Mange løsninger viser sig desuden at være aldersspecifikke, hvor der peges på behovet for aldersintegrerede løsninger i stedet (Scharlach 2011). Aktuell forskning peger på et ønske om at undgå udgrænsning fra samfundet, uden dog at blive mødt med forventningerne om at kunne det samme som en 50-årig. Man ønsker med de aldringsvenlige fællesskaber at skabe mulighed for de ældre for at kunne følge med i det hverdagsliv, som udspiller sig blandt de yngre medborgere, at være en aktiv del af samfundet, og at have kontakt og kunne bidrage på tværs af generationer. Derfor sigter man også på løsninger, der inddrager de ældre som ressourcer, blandt andet som reservebedsteforældre hos børnefamilier, som kontaktpersoner eller aflastning for udsatte børn, og som rollemodeller og mentorer på tværs af etniske og religiøse grupper. Ældre, der har et godt og engagerende nærmiljø forbliver aktive længere, hvorimod kontekster, der gør de ældre til passive modtagere af services og forskellige former for pleje, har en sygeliggørende og passivitetsskabende effekt (Scharlach 2009:7). Derfor sigter mange af de aldringsvenlige initiativer også på ressource- og kompetencedeling og – opbygning blandt de ældre selv, således at netværk og aktiviteter bygges op om de ældres egne, forskellige, muligheder for at bidrage.

Udfordringerne i at skabe aldringsvenlige løsninger

Ambitionerne om at skabe aldringsvenlige forhold og bane vejen for nye miljøer og muligheder baseret på hjemmet og fællesskabet, rejser også en række principielle spørgsmål vedrørende aldring og samfund i adresseringen af fremtidige, aldersrelaterede udfordringer:

- Hvordan tager man højde for fremtidige kognitive, fysiologiske og sociale udfordringer, og forener disse i samlede løsninger?

- Der er behov for at kunne integrere de enkelte tekniske elementer i en større kontekst med blik for den komplekse helhed, delene indgår i, både nu og på længere sigt. Så hvordan går man fra enkelte installationer/devices til praksisser, miljøer og fællesskaber?
- Hvordan inkorporerer man hensynet til forskellighed i design og opbygning af fremtidige aldringsvenlige tiltag? Ofte designes løsninger til en opfattet homogen gruppe, hvor forskelligheden ses som undtagelsen. Imidlertid peges der på, at forskelligheden snarere bør opfattes som normen frem for undtagelsen i en enorm gruppe – de kommende ældre – hvor alderen er den eneste fællesnævner. Oplevelserne af aldringsprocessen såvel som leveforhold og behov generelt byder et utal af forskelligheder socialt, mentalt og fysisk.
- Hvordan skaber man løsninger, der er inkluderende og ikke udgrænsende, og som tager højde for aldringens forskelligartede forandringsprocesser? Ofte er offentlige rum og boligløsninger handicapvenlige frem for aldringsvenlige, hvilket langt fra er det samme. F.eks. kræver gangbesvær helt andre løsninger end kørestolsbrug, der ofte resulterer i design af offentlige rum med åbne pladser og brede passager, hvor gangbesværede i højere grad har brug for støttepunkter og siddepladser (Scharlach 2011).

Derfor handler en del af udfordringerne om at studere, hvordan det fysiske og sociale rum indvirker på aldringsprocesser og –forståelser, og muliggør og begrænser aktiviteter, samt hvordan de ældre aktivt navigerer mellem muligheder og forhindringer i disse rum, og mellem både fysiske, sociale og kulturelle kontekster (Scharlach 2009: 8).

(Fortsættes – se del 2)

"There are many of us that do not want to be maintained and monitored. We want to belong, not only to each other, with whom we may have only one common denominator, age, but to society in general. We want to be 'just like everyone else'."

(Leitch, 2009: 66)